

ROLA INTERPOLU

w zwalczaniu przestępczości na szkodę zabytków oraz poszukiwaniu utraconych dzieł sztuki

Międzynarodowa Organizacja Policji Kryminalnych – Interpol to najstarsza i największa na świecie międzynarodowa organizacja policyjna. Zwalczanie przestępczości kryminalnej na szkodę zabytków oraz poszukiwanie utraconych dzieł sztuki są od dawna priorytetami Interpolu. Interpol odgrywa ważną rolę w opisywanym procesie, mimo że nie jest legitymowany do prowadzenia samodzielnych działań operacyjnych lub śledczych. Nie posiada również żadnych uprawnień o charakterze nadzorczym w stosunku do takich czynności prowadzonych przez policje krajowe.

Przedmiotowa rola wynika ze szczególnej pozycji Interpolu w międzynarodowym systemie ochrony dziedzictwa kulturowego.

Główne funkcje Interpolu obejmują :

- organizowanie współpracy między policjami 186 państw członkowskich w zwalczaniu przestępczości kryminalnej przez: utrzymywanie kanału stałej łączności, prowadzenie baz danych oraz zarządzanie systemem poszukiwań międzynarodowych;
- tworzenie warunków do zwiększenia efektywności działań policji państw członkowskich, ukierunkowanych na zapobieganie i wykrywanie przestępczości pospolitej, przez organizowanie szkoleń oraz udzielanie asysty i specjalistycznego wsparcia policji krajowych;
- podejmowanie działań własnych, w ramach posiadanej podmiotowości prawnej na gruncie prawa międzynarodowego publicznego, przez zawieranie umów międzynarodowych oraz utrzymywanie stosunków międzynarodowych z innymi organizacjami międzynarodowymi (np. Europol, WCO, ICOM, UNESCO, ONZ).

Do nieprzerwanej wymiany informacji wykorzystywany jest obecnie elektroniczny system komunikacji oparty na Internecie, zwany I-24/7. System ten pozwala zarówno na przesyłanie tekstu, fotografii osób, przed-

miotów, kopii dokumentów i kart daktyloskopijnych, jak również umożliwia każdemu Biuru Interpolu bezpośredni dostęp do baz danych, w tym bazy „skradzione dzieła sztuki”. We wcześniejszym okresie działalności, kiedy zdobycze informatyki nie były jeszcze powszechne, informacje o poszukiwanych przez Interpol skradzionych dziełach sztuki publikowane były przez Sekretariat Generalny w postaci tzw. not, drukowanych na kartach papieru. Każda z nich, sporządzana w dwóch wersjach językowych – angielskiej i francuskiej – dotyczyła danego przypadku kradzieży. Nota zawierała następujące informacje: data, miejsca popełnienia przestępstwa, wykaz i krótki opis skradzionych przedmiotów oraz ich fotografie. Publikowane noty rozsyłane były systematycznie do Krajowych Biur Interpolu, a te z kolei przekazywały je służbom policyjnym oraz instytucjom takim, jak: galerie, domy aukcyjne, antykwiariaty, muzea posiadające z racji prowadzonej działalności kontakt z dziełami sztuki.

W 1996 r. w Sekretariacie Generalnym Interpolu utworzona została elektroniczna baza danych Works of Art, która zawiera rejestry:

- wszystkich poszukiwanych przez Interpol skradzionych dzieł sztuki;
- skradzionych dzieł sztuki, których

międzynarodowe poszukiwania zostały wszczęte (dzieła te umieszczone są również w ww. rejestrze);

- dzieł sztuki ujawnionych i zabezpieczonych przez policje, których właściciele nie zostali dotychczas ustaleni.

Ponadto co pół roku publikowane są tzw. postery, zawierające fotografie i krótkie opisy sześciu najbardziej cennych, poszukiwanych przez Interpol dóbr kultury. Wspomniane postery zamieszczane są również na łamach *Cenne, Bezcenne/Utracone*.

W bieżącym półroczu, za najbardziej poszukiwane uznane zostały:

- ikona z XIX w. skradziona z Muzeum w Saint Petersburgu w 2006 r.,
- drewniana XIV-wieczna figura Świętego, skradziona w 2005 r. z prywatnego mieszkania w Turynie, we Włoszech,
- pozłacana srebrna brosza z VI w.p.n.e. skradziona z Muzeum w Usak w Turcji, w 2005 r.,
- XIII-wieczna złota figurka Buddy, skradziona z monasteru w Tybecie w 2005 r.,
- drewniana polichromowana figura, skradziona z kościoła w Danli, w Hondurasie w 2006 r.,
- XV-wieczna drewniana, polichromowana figura zatytułowana *Edukacja Matki Boskiej*, skradziona z kościoła w Longeval we Francji.

Fotografie i krótkie opisy przedmiotów zgłoszonych do poszukiwań oraz wspomniane postery dostępne są na publicznej stronie internetowej Organizacji www.interpol.int.

Zawartość elektronicznej bazy danych kopiowana jest co 3 miesiące na płytę DVD, która następnie rozsyłana jest do Krajowych Biur Interpolu. Możliwa jest również jej subskrypcja za, niestety, dość wysoką opłatą, dla muzeów, domów aukcyjnych, instytucji kulturalnych oraz służb granicznych i celnych. W bazie zarejestrowanych jest obecnie około 30 000 poszukiwanych dzieł sztuki, w tym 382 skradzione w Polsce. Polska krajowa komórka Interpolu umiejscowiona jest w Biurze Wywiadu Kryminalnego Komendy Głównej Policji. Pełni ona, tak jak wszystkie inne komórki Interpolu państw członkowskich, rolę pośrednika w międzynarodowej wymianie informacji kryminalnych dotyczących, m.in. przestępczości skierowanej przeciwko dobrom kultury. Posiada również możliwość przeszukiwania zinformowanych baz danych Organizacji przez wspomniany wcześniej elektroniczny system łączności. Każdy polski policjant prowadzący postępowanie w sprawie kradzieży dzieł sztuki, w sytuacji ewentualnego uzyskania informacji o wywozie skradzionych przedmiotów za granicę, może zlecić kanałem Interpolu wszczęcie międzynarodowych poszukiwań. Odbywa się to poprzez rozesłanie do krajów członkowskich informacji o zaistniałej kradzieży oraz wykazu skradzionych dzieł sztuki, a także ich rejestrację w interpolowskiej bazie danych, do czego służą odpowiednie formularze pozwalające na szczegółowy opis przedmiotów. Bardzo ważne jest przekazanie ich fotografii. Równoległe z poszukiwaniami przedmiotów prowadzone są ustalenia dotyczące sprawców kradzieży i ich ewentualnych powiązań ze światem przestępczym poza granicami kraju. Warto przy tej okazji wspomnieć, że skradzione dzieła sztuki o szczególnym znaczeniu dla polskiej kultury narodowej były rejestrowane w bazach Interpolu nawet w czasach,

kiedy Polska zawiesiła swoje członkostwo w Organizacji, w latach 1952-1990. Polskie organy ścigania korzystały wówczas z pośrednictwa policji krajów należących do Interpolu. Tak na przykład było z obrazem Lucasa Cranacha *Madonna pod jodłami*, którego zaginięcie z Katedry Wrocławskiej zostało stwierdzone w 1961 r. Międzynarodowe poszukiwania tego cennego dzieła zostały wszczęte dzięki pomocy policji niemieckiej. Według posiadanych informacji obraz nie został dotychczas odnaleziony. Dzięki działaniom Interpolu możliwe było zabezpieczenie i odzyskanie wielu cennych przedmiotów, wywiezionych nielegalnie zagranicę, pochodzących z kradzieży na terytorium Polski. W 1999 r. policja niemiecka udaremniła sprzedaż na tamtejszym rynku antykwarycznym i zabezpieczyła antependium ze złoconego kurdybanu, skradzione rok wcześniej z kościoła parafialnego w Grzybnie.

Współpraca polskiej Policji z policją niemiecką i brytyjską pozwoliła na odzyskanie znacznej części inkunabułów i starodruków, których kradzież z Biblioteki Jagiellońskiej w Krakowie ujawniona została w 1999 r. Skradzione dzieła wystawiane były do sprzedaży, m.in. w domach aukcyjnych w Niemczech i Wielkiej Brytanii, jak również w antykwariacie na terytorium Włoch. W 2005 r. Policja austriacka zabezpieczyła oferowany do sprzedaży w Domu Aukcyjnym Dorotheum obraz Domenica Fedeli (Maggiotto) *Chłopiec grający na fujarce*, skradziony w 1991 r. z mieszkania prywatnego w Warszawie. Nie zawsze jest tak, że strona zagraniczna jako pierwsza przysyła informacje o pojawieniu się na rynku antykwarycznym danego kraju dzieł sztuki skradzionych w Polsce. Bywają sytuacje, że policjanci lub instytucje kultury dowiadują się z dostępnych im źródeł, np. przez przeszukiwanie w Internecie katalogów światowych domów aukcyjnych, o wystawieniu na sprzedaż utraconych w naszym kraju dóbr kultury. Wówczas polskie biuro Interpolu zwraca się z prośbą do policji odpowiedniego kraju o prze-

prowadzenie stosownych sprawdzeń i ewentualne zabezpieczenie dzieła sztuki. Przykładem mogą tutaj być dwa obrazy Juliana Fałata wpisane na listę polskich strat wojennych. Jeden z nich *Przed polowaniem w Rytwianach* oferowany był do sprzedaży w październiku 2006 r. w domu aukcyjnym Christie`s w Nowym Jorku, drugi – *Nagonka na polowaniu w Nieświeżu* próbowano sprzedać w grudniu tego samego roku w Domu Aukcyjnym w Doyle New York. Obydwa obrazy, dzięki interwencji służb FBI, udało się wycofać z oferty i zabezpieczyć. Obecnie trwają czynności prawne zmierzające do odzyskania dzieł i ich powrotu do Polski.

Skradzione na świecie dzieła sztuki bywają także przedmiotem handlu na polskim rynku antykwarycznym. W grudniu 2006 r. policja francuska skierowała kanałem Interpolu do strony polskiej wnioski o wycofanie ze sprzedaży w domu aukcyjnym Agra-Art. S. A. w Warszawie obrazu Józefa Pankiewicza *Pejzaż z Saint-Tropez*, będącego własnością Fonds National d`art. Contemporain w Paryżu, zakupionego w 1922 r. przez Ministerstwo Szkolnictwa Publicznego i Sztuk Pięknych w Paryżu, skradzionego we Francji w roku 2004. Obraz został zabezpieczony i oczekuje na przyjazd ekspertów francuskich w celu jego identyfikacji. W styczniu bieżącego roku funkcjonariusze Centralnego Biura Śledczego, na podstawie uzyskanych informacji operacyjnych, zatrzymali obywatela polskiego, posiadającego przy sobie dwie maski Makonde, figurkę fetyszystyczną oraz 7 podglówek, które po sprawdzeniach w bazie danych Interpolu okazały się być skradzione z Galerii Narodowej w Harare, w Zimbabwie, w czerwcu 2006 r. Jak wynika z podanych przykładów, współpraca polskiej Policji z policjami innych krajów, prowadzona kanałem Interpolu, może przynosić pozytywne efekty. Możliwość szybkiej wymiany informacji oraz dostęp do baz danych umożliwia międzynarodowe poszukiwania oraz odzyskiwanie wielu cennych dzieł sztuki. ■